

Η ΑΓΑΠΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟ ΜΟΝΑΧΙΚΟ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΙΣ ΤΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΟΣΙΟ ΔΑΝΙΗΛ ΤΟΝ ΚΑΤΟΥΝΑΚΙΩΤΗ(*)

ὕπο Ἱερομονάχου Δημητρίου Γρηγοριάτου

Ὁ ἅγιος Νεκτᾶριος γεννήθηκε τό 1846 στήν Σηλυβρία τῆς Θράκης ἀπό εὐλαβεῖς γονεῖς, πού ἔκαναν ἄλλα ἕξι παιδιά. Ἔλαβε τό πτυχίο τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν. Σέ ἡλικία τριάντα ἐτῶν (1876) κείρεται μοναχός στήν Νέα Μονή τῆς Χίου. Μετά τίς σπουδές του στήν Ἀθήνα μεταβαίνει στήν Ἀλεξάνδρεια καί χειροτονεῖται Μητροπολίτης Πενταπόλεως. Ὅμως ἀπομακρύνεται δυσμενῶς, ἀδίκως καί ἀναιτιολογήτως ἀπό τήν Αἴγυπτο καί ἐπιστρέφει στήν Ἑλλάδα, ὅπου ὑφίσταται πολλές ταλαιπωρίες. Ἀφοῦ γιά δεκατέσσερα χρόνια διηύθυνε τήν Ριζάρειο Ἐκκλησιαστική Σχολή (1894-1908), ἐπιστρέφει «στόν Μοναχισμό καί στήν ἄσκησι, ἀπό τά ὁποῖα οὐδέποτε στήν πράξι ἀπομακρύνθηκε», ἐγκαταβιώνοντας «στήν Ἱερά Μονή τῆς Ἁγίας Τριάδος Αἰγίνης, τήν ὁποία ὡς σχολάρχης ἀκόμη εἶχε ιδρύσει (1904) καί εἶχε ἐγκαταστήσει γυναικεία ἀδελφότητα, τήν ὁποία καθοδηγοῦσε πνευματικά μέχρι τοῦ θανάτου του (1920)».

Ὁ ὀσιος Δανιήλ ὁ Κατουνακιώτης, πού πρόσφατα κατετάγη στό Ἁγιολόγιο τῆς Ἐκκλησίας μας, γεννήθηκε στήν Σμύρνη ἕνα ἔτος νωρίτερα (1845)¹ ἀπό γονεῖς εὐλαβεῖς, πού ἔκαναν ἄλλα πέντε παιδιά. Σπούδασε στήν περιώθυμη Εὐαγγελική Σχολή τῆς Σμύρνης, καί σέ ἡλικία μόλις εἴκοσι ἐτῶν ἔγινε μοναχός στήν Ἱ. Μονή τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος στό Ἅγιον Ὄρος (1866). Μετά τήν ἐπί δύο μῆνες ἄδικη ἐξορία του ἀπό τήν Μονή τῆς μετανοίας του, ἐπιστρέφει στό Ἅγιον Ὄρος καί ἐγκαταβιώνει στήν Ἱ. Μονή Βατοπεδίου. Στήν συνέχεια μετοικίζει στά ἐρημικά Κατουνάκια (1881), ὅπου περνᾷ μέ μεγάλη ἄσκησι τά ὑπόλοιπα σαράντα ὀκτώ ἔτη τῆς ζωῆς του (1929), ἀφοῦ συνέστησε τήν περίφημη μοναστική ἀδελφότητα τῶν Δανιηλαίων².

(*) Εἰσήγησις εἰς τό Β' Διεθνές Θεολογικό Συνέδριο, διοργανωθέν διαδικτυακῶς ὑπό τῆς ΠΕΘ, Παρασκευή 13 & Σάββατο 14 Νοεμβρίου 2020.

¹ Ἐκ πληροφορίας ληφθείσης ἀπό τό Ἱερόν Ἡσυχαστήριον τῶν Δανιηλαίων.

² *Δύο μεγάλες Μορφές τοῦ αἰῶνος μας, Ἀναφορά στήν Ἀλληλογραφία τους*, ἔκδ. Ἱ. Ἡσυχαστηρίου Μοναστικῆς Ἀδελφότητος Δανιηλαίων, Ἅγ. Ὄρος 1997, σελ. 49-52.

Καί οί δύο Ἅγιοι εἶχαν, ὅπως εἶδαμε, πολλά κοινά σημεῖα στήν ζωή τους, ἕνα ἐκ τῶν ὁποίων ἦτο ἡ μεγάλη ἀγάπη τους πρὸς τήν «*μοναχική πολιτεία*», πού κατά τόν ἅγιο Ἰσαάκ τόν Σῦρο, εἶναι τό «*καύχημα τῆς Χριστοῦ Ἐκκλησίας*»³.

Ἡ θεία Πρόνοια ἐπέτρεψε κάποια στιγμή νά συναντηθοῦν. Ἐκτοτε ἀναπτύχθηκε μεταξύ τους μία ἀγία καί ἱερά φιλία, ἡ ὁποία συντηρήθηκε ἀδιάπτωτος μέχρι τό τέλος τους. Σώζονται ἱκανά στοιχεῖα ἀπό τήν μεταξύ τους ἐπικοινωνία, πού μᾶς βοηθοῦν νά γνωρίσουμε κάποιες πτυχές τῆς ἀγίας βιοτῆς τους.

α. Πόθος γιά τήν τελειότητα

Λέγει ὁ ἅγιος Ἰάκωβος ὁ Ἀδελφόθεος: «*Πᾶσαν χαράν ἠγήσασθε, ἀδελφοί μου, ὅταν πειρασμοῖς περιπέσητε ποικίλοις, γινώσκοντες ὅτι τό δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως κατεργάζεται ὑπομονήν· ἡ δέ ὑπομονή ἔργον τέλειον ἔχεται, ἵνα ᾗτε τέλειοι καί ὀλόκληροι, ἐν μηδενί λειπόμενοι*»⁴. Διά τῆς ὑπομονῆς στίς δοκιμασίες φθάνουμε στήν ἐν Χριστῷ τελειότητα. Καί οί δύο Ἅγιοι πέρασαν μέσα ἀπό τό καμίνι τῶν δοκιμασιῶν καί βγῆκαν νικηφόροι. Ποθοῦσαν τήν τελειότητα, ὅπως φαίνεται καί ἀπό τό παρακάτω περιστατικό, καί τήν κατέκτησαν θεία Χάριτι.

Ὁ ἅγιος Νεκτάριος ἀπευθυνόμενος πρὸς τόν Γέροντα Δανιήλ, πού εἶχε πέσει σέ θλίψη, διότι ἐξαπατήθηκε ἀπό κάποιον δῆθεν ἐκδότη τῶν ἔργων τοῦ ἀγίου Χρυσοστόμου, τόν συμβουλεύει ὡς ἐξῆς: «*Αἱ δοκιμασίαι, ὡς ἄριστα ἐπίστασαι τῆς ἀληθοῦς φιλοσοφίας ὅπαδέ, γίνονται κατά θείαν οἰκονομίαν, θείαν βουλήν καί εὐδοκίαν πρὸς ἐξέγερσιν τοῦ νοῦ ἡμῶν πρὸς τελειότεραν κατανόησιν τοῦ περιβάλλοντος ἡμᾶς μυστηρίου... Τάς δοκιμασίας ἀπαιτεῖ ἡ τοῦ ἀνθρώπου ἀτέλεια πρὸς τελείωσιν αὐτοῦ... Τοῦτο δέ καθίσταται ἀναγκαῖον οὐ μόνον διότι γεννηθέντες κατ' εἰκόνα ὀφείλομεν νά ἀποβῶμεν καί καθ' ὁμοίωσιν, ἀλλά καί διότι φέρομεν τά ἀποτελέσματα τῆς προγονικῆς κληρονομίας τά ἐπιδράσαντα ἐπὶ τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς καί ἐξασθενήσαντα αὐτάς, ὥστε νά δῆται ἡ ψυχή κέντρου πρὸς ἐξέγερσιν, καί φωτός οὐρανοῦ πρὸς διαύγειαν τοῦ νοῦ... Ἀδελφέ ἐν Χριστῷ... ἀρυόμενος τήν πληροφορίαν*

³ Ἁγ. Ἰσαάκ Σύρου, *Ἀσκητικά*, ἐκδ. Β. Ρηγοπούλου, Θεσσαλονίκη 1997, Λόγος Ι', σελ. 43.

⁴ Ἰακ. α' 2-4.

ἐκ τῆς καρδίας μου λέγω σοι ὅτι σήμερον τυγχάνεις ὢν τελειότερος ἢ ὅσον πρότερον ἦσθα»⁵.

Ὁ ἅγιος Νεκτάριος μέ αὐτόν τόν τρόπο συμπαραστέκεται στόν Γέροντα Δανιήλ, ὁμιλῶν ἐκ προσωπικῆς πείρας, ὡς ὑπομείνας ἐπί μακρόν πλῆθος ἀνείκαστον θλίψεων, συκοφαντιῶν, περιφρονήσεων καί ταπεινώσεων, τίς ὁποῖες ἀπεδέχθη χωρίς διαμαρτυρία, ὑποτασσόμενος ταπεινά στό σχέδιο τοῦ Θεοῦ.

Καί ὁ ὅσιος Δανιήλ, ὡς ὁμότροπος αὐτοῦ καί ἐφιέμενος τῆς ἐν Χριστῷ τελειότητος, τοῦ ἀπαντᾷ: «Ἀληθῶς, Ἅγιέ μου Δέσποτα! αἱ δοκιμασίαι, (ὡς γράφετε), τοῖς ἀγαπῶσι τόν Θεόν ἀποβαίνουσι παιδευτήρια παιδεύοντα τήν ψυχήν πρός φιλοσοφίαν. Ἀληθῶς, αἱ δοκιμασίαι ἀνοίγουσι τοὺς ὀφθαλμούς τῆς διανοίας τῶν ἀγαπώντων τόν Θεόν πρός τό φῶς τῆς ἀληθείας»⁶. Ἀλλά ὡς ταπεινόφρων συμπληρώνει: «ἀλλά ταῦτα καί ὅσα ἀναφορικῶς περί τελειότητος βίου μοί γράφετε, αὐτά ταῦτα ἀνάγονται εἰς ἄνδρας πνευματικούς, εἰς Μοναχοὺς τελείους, εἰς Μοναχοὺς κεκαθαρμένους, οἵτινες σὺν τῇ πράξει ἀπέκτησαν καί τήν θεωρίαν, εἰς οὓς αἱ δοκιμασίαι αὗται γίνονται στεφάνων πρόξενοι, καί οὐχί εἰς ἐμέ τόν ἀμελεῖ καί ράθυμον, ὅστις πόρρω ἀπέχω τῆς πρακτικῆς ἀληθοῦς γνώσεως, καί τῶν ζωοποιῶν ἐνταλμάτων τοῦ Κυρίου»⁷.

Αὕτη εἶναι τῶν Ἁγίων «ἡ τελειότης»: «βάθος ταπεινώσεως», κατά τόν ἅγιο Ἰσαάκ τόν Σῦρο⁸.

Ἀκόμη, τόν πόθο τους γιά τήν ἐν Χριστῷ τελειότητα ἔδειξαν καί οἱ δύο Ἅγιοι ἐπιλέγοντας τήν παρθενία καί τόν μοναχικό βίο, πού κατά τοὺς ἁγίους Πατέρας εἶναι ὁ τελειότερος δρόμος πρός αὐτήν⁹.

β. Ὁρθόδοξον φρόνημα

⁵ *Δύο μεγάλες Μορφές τοῦ αἰῶνος μας...*, ἐνθ' ἄνωτ., «Ἐπιστ. 1 ἅγ. Νεκταρίου πρός Γέρ. Δανιήλ», σελ. 115-117.

⁶ *Δύο μεγάλες Μορφές τοῦ αἰῶνος μας...*, ἐνθ' ἄνωτ., «Ἐπιστ. 2 Γέρ. Δανιήλ πρός ἅγ. Νεκτάριον», σελ. 135.

⁷ *Ἐνθ' ἄνωτ.*

⁸ Ἅγ. Ἰσαάκ Σύρου, *Ἀσκητικά*, ἐνθ' ἄνωτ., Λόγος ΠΑ', σελ. 306.

⁹ Βλ. «*πείθονται πολλῶ τιμιωτέραν εἶναι τοῦ γάμου τήν παρθενίαν*», Ἅγ. Ἰωάννου Χρυσόστομου, «Περί Παρθενίας», ΕΠΕ, Θεσ/νίκη 1981, κεφ. θ', σελ. 472.

Ὁ ὅσιος Δανιήλ λαμβάνων τά πολύτιμα συγγράμματα τοῦ ἁγίου Νεκταρίου, τά ὁποῖα ἐξ ἀγάπης τοῦ ἀπέστειλε κατά καιρούς ὁ Ἅγιος, χαίρεται, δοξάζει τόν Θεόν διά τό ἀκραιφνές ὀρθόδοξο φρόνημά του καί σπεύδει νά τόν συγχαρῆ: «Οὐχ ἦττον δέ ἐκφράζω τάς ἐνθέρμους εὐχαριστίας μου, οὐ μήν δέ καί τά ἀπό πολλοῦ καταυγάζοντα τήν ψυχήν μου αἰσθήματα τῆς ὑπάτης χαρᾶς, διά τά ἄχρι τοῦδε ἐκτυπωθέντα Ἱερά Αὐτῆς Συγγράμματα, ἅτινα κατατρυφῶν καθ' ἐκάστην οὐ παύσομαι γεραίρων καί εὐγνωμονῶν ὑμᾶς, συναισθανόμενος ὅτι ἐν αὐταῖς ἐνυπάρχει τό ἀνεπίληπτον καί ὀρθότατον πνεῦμα τῆς Εὐαγγελικῆς διδασκαλίας καί τελειοποιῦ γνώσεως, ὅπερ εὐχομαι ὅπως Σᾶς ἐπαυξήσῃ ὁ Πανυπεράγαθος Κύριος πρός δόξαν τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, καί πρός στηλίτευσιν ἀνεξιθρήσκων τινῶν σημερινῶν θεολόγων, οἵτινες ἀποστέργοντες τήν τῆς θείας Γραφῆς θείαν ἀποκάλυψιν, ἀποπειρῶνται δι' ὀθνείων σοφιστειῶν νά ἐνσπείρῳσιν εἰς τήν νεολαίαν τήν πλατεῖαν ὁδόν, πρός ἱκανοποίησιν τῆς ἰδιοτελείας των»¹⁰. Καί σέ ἄλλη πάλι ἐπιστολή συμπληρώνει: «Τούς δύο τόμους “Περί σχίσματος τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας” καί τάς δύο μελέτας περί Ἐκκλησίας καί Ἱ. Παραδόσεως ὑπταίαις χερσίν ἐκομισάμην καί δάκρυσιν αὐτούς καταβρέχω ὑπερεπαινῶν ὑμᾶς, διότι τά ἐχευευστικῆ ὑμῶν βέλη κατά τῶν θεοστυγῶν παπολατρῶν καί διαμαρτυρομένων εἰσὶ τρανόφθογον τρόπαιον καί ὄλμος βαρύσταθμος κατά τῶν ἡμαρτημένων αὐτῶν κακοδοξιῶν, καί ἐν καιρῷ τῷ προσήκοντι ὁ γλυκύτατος Ἰησοῦς θά στέψῃ τήν Ἱεράν Αὐτῆς Κορυφήν δι' ἀμαραντίνων στεφάνων»¹¹.

Ὁ ἅγιος Νεκτάριος ἦτο ὁ θεόσταλτος ἀνὴρ πού ἔζησε σέ μία περίοδο δεινοῦ χειμῶνος γιά τήν Ἐκκλησία, διότι «ἤδη ἀπό τά τέλη τοῦ 18ου αἰῶνος εἰσβάλλει στήν “καθ' ἡμᾶς Ἀνατολή” ἕνας νέος κόσμος, προῖόν τῶν ἰδεολογοπολιτικῶν διαδικασιῶν καί ἐξελίξεων τῆς δυτικῆς Εὐρώπης»¹². «Ὁ Οὐμανισμός θά ἀποβεῖ νέα θρησκεία γιά τόν ἄνθρωπο τοῦ 19ου αἰῶνος»¹³, ὅπως

¹⁰ *Δύο μεγάλες Μορφές τοῦ αἰῶνος μας...*, ἐνθ' ἄνωτ., «Ἐπιστ. 1 Γέρ. Δανιήλ πρός ἁγ. Νεκτάριον», σελ. 130.

¹¹ *Δύο μεγάλες Μορφές τοῦ αἰῶνος μας...*, ἐνθ' ἄνωτ., «Ἐπιστ. 3 Γέρ. Δανιήλ πρός ἁγ. Νεκτάριον», σελ. σελ. 138.

¹² Πρωτοπρ. Γεωργ. Μεταλληνοῦ, «Ὁ μοναχισμός κατά τήν ἐποχή τοῦ ἁγίου Νεκταρίου», ἐν *Ἅγιος Νεκτάριος ὁ Πνευματικός, ὁ Μοναστικός, ὁ Ἐκκλησιαστικός Ἡγέτης, Πρακτικά Διορθοδόξου Ἐπιστημονικοῦ Συνεδρίου*, Ἱ. Μητρόπ. Ὑδρας, Σπετσῶν καί Αἰγίνης, Ἀθῆναι 2000, σελ. 202.

¹³ *Ἐνθ' ἄνωτ.*, σελ. 203.

σημειώνει ο μακαριστός π. Γεώργιος Μεταλληνός. Γι' αυτό και ο ὄσιος Δανιήλ, ὡς ὁμόφρων τοῦ ἁγίου Νεκταρίου, χαίρεται καί δοξάζει τόν Θεό, διότι στίς πονηρές ἡμέρες πού ζοῦσαν ἀνέτειλε ὡς πάμφωτος ἥλιος Ὁρθοδόξου πίστεως καί ζωῆς ὁ θεῖος Νεκτάριος.

γ. Ἀγάπη πρὸς τήν Μοναχική Πολιτεία

«Ὁ ἅγιος Νεκτάριος –καί ἐδῶ φαίνεται ἡ πατερικότητά του (κατά τόν π. Γεώργιο Μεταλληνό)– ἔγινε “ἅγιος”, διότι εἰς πεῖσμα τῶν καιρῶν ἐπέμεινε στήν προτεραιότητα τῆς ἀσκήσεως καί τῆς λατρείας, σέ μία θεολόγηση δηλαδή “ἄλλου εἴδους” ἀπό ἐκείνη τῶν δυτικῶν Πανεπιστημίων, πρὸς τά ὁποῖα προσαρμόσθηκε ἀπ' ἀρχῆς καί ἡ Ἑλληνική Θεολογική Ἐπιστήμη. Ἡ πανεπιστημιακή παιδεία του ὑπῆρξε γιά τόν ἅγιό μας ἀπλό στοιχεῖο τοῦ ὄπλισμοῦ του γιά τήν διευκόλυνση τοῦ ποιμαντικοῦ του ἔργου, ἱεραρχημένο ὁμως στήν ἀσκηση καί τόν μοναστικό βίον»¹⁴.

Ὁ σύγχρονός μας ἅγιος Ἀμφιλόχιος τῆς Πάτμου, πού ὑπῆρξε πνευματικό τέκνο τοῦ ἁγίου Νεκταρίου, περιγράφει τήν ἀγάπη τοῦ Ἁγίου πρὸς τόν Μοναχισμό ὡς ἐξῆς: «Δόλος δέν ὑπῆρχεν ἐν τῇ καρδίᾳ του, ἕνας μόνον διακαῆς πόθος ἐφλόγιζε τήν ψυχὴν του, νά ἴδῃ τόν μοναχικόν βίον ἐξαπλούμενον εἰς ὅλον τό ταλαιπωρημένον Ἔθνος ἡμῶν, σύμφωνα μέ τό πνεῦμα τῶν Πατέρων μας, διά νά δύναται ἡ Ἐκκλησία τῆς Πατρίδος, νά ἐξευρίσκη στρατιώτας ἀφωσιωμένους εἰς Αὐτήν καί νά ἀντλή τήν δύναμιν καί τό κῦρος Της ἀπό τά προπύργια τοῦ Χριστιανισμοῦ, τά Μοναστήρια»¹⁵.

Μία μικρή γεῦσι ἀπό τό πῶς βλέπει τόν Μοναχό ἢ τήν Μοναχή ὁ ἅγιος Νεκτάριος λαμβάνουμε μελετώντες τήν Ἐπιστολιμαία Διατριβή του «Πρὸς Εὐσεβίαν Μοναχήν», ἀπό τήν ὁποῖα παραθέτουμε μικρό ἀπόσπασμα: «Ἡ Παρθένος ἡ τόν Χριστόν ἀγαπήσασα καί αὐτόν ὡς νυμφίον ἐπιποθήσασα καί αὐτῷ ἀφιερωθεῖσα καί αὐτῷ ζῶσα οὐκέτι ἑαυτῇ ζῆ, ζῆ δέ ἐν αὐτῇ Χριστός καί αὐτῷ συσταυροῦται καί συνθάπτεται καί συνανίσταται, αὐτῷ διαλέγεται καί πρὸς αὐτόν ἀτενίζει, πρὸς αὐτόν τήν ψυχὴν αἶρει καί πρὸς αὐτόν καρδίαν καί διάνοιαν ἀνουσοῖ, αὐτοῦ τό γλυκύτατον ὄνομα προφέρουσι τά ἀγνά αὐτῆς

¹⁴ Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 206.

¹⁵ Τίτου Ματθαϊάκη, Ὁ ἅγιος Νεκτάριος Κεφαλαῖς, Μητροπ. Πενταπόλεως, (1846-1920), Ἀθήναι 1985, σελ. 268.

χείλη ἐν παντί καιρῷ, ἀπό τοῦ στήθους αὐτῆς θερμοὶ ἀναπέμπονται στεναγμοὶ ὡς ἀδιάλειπτοι ὕμνοι πρὸς τὸ ὕψος τῆς θείας ἀγάπης ἀναπεμπόμενοι, αὐτοῦ τὸ θεῖον ὄνομα ἀδιάλειπτος ἐγένετο μελέτη τῆς τρωθείσης ἐκ τῆς θείας ἀγάπης καρδίας της... Ὁ ἐν αὐτῇ ἄνθρωπος τέθνηκεν· οὐδὲν τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν κατακυριεύει ἐν αὐτῇ, ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς ζωογονεῖ τὴν ψυχὴν αὐτῆς, οὐδὲν δὲ τῶν τοῦ κόσμου λαμπρῶν ἰσχύει νὰ ἐλκύσῃ τὴν καρδίαν αὐτῆς εἰς χαμαιζηλίαν... Ἡ οὐρανία χαρὰ πληροῖ τὴν καρδίαν αὐτῆς· ἡ ἀγάπη πλημμυρεῖ αὐτήν, ἡ δὲ εἰρήνη βασιλεύει ἐν αὐτῇ. Πᾶσαι αἱ ἀρεταὶ ὡς ἀκτῖνες ἡλικακαὶ ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῆς ἀνατέλλουσαι ἀπαστράπτουσιν ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτῆς καὶ φαιδρύνουσιν αὐτό»¹⁶. Ὅλα αὐτά, πού ὁ Ἅγιος ἀναφέρει ὡς στολίδια τῆς ἀμώμου νύμφης τοῦ Χριστοῦ, εἶναι πασιφανές ὅτι κοσμοῦσαν καὶ τὴν δική του ψυχὴ καὶ ἀποδεικνύουν ὅτι καὶ ὁ ἴδιος τὰ κατεῖχε ὡς ζήσας μὲ ἀκρίβεια καὶ τελειότητα τὴν μοναχικὴ ζωὴ.

Τὸν θαυμασμό του πρὸς τὸν Μοναχισμό ἐκφράζει καὶ σὲ Ἐπιστολὴ του πρὸς τὸν Ἀγιαννανίτη μοναχὸ Ἰωάσαφ, στὴν ὁποία ὁμολογεῖ «ἐν πάσῃ εἰλικρινείᾳ» ὅτι «θεωρεῖ τὸν ἀσκητὴν ὑπέρτερον τοῦ Ἀρχιερέως». Λέγει χαρακτηριστικά: «Διαβεβαιῶ δὲ ὑμᾶς, ὅτι καθ' ἐκάστην μακαρίζω τοὺς ἀφιερωθέντας τῷ Θεῷ καὶ ἐν αὐτῷ κινουμένους καὶ ὄντας. Τί ἀληθῶς τῆς πολιτείας ταύτης τιμιώτερον ἢ τί λαμπρότερον; Αὕτη καλλιτεχνεῖ τὴν εἰκόνα καὶ προσδίδει αὐτῇ τὸ ἀρχέτυπον κάλλος, αὕτη εἰς μακαριότητα ἄγει... αὕτη εἰς φιλοσοφίαν ἄγει, αὕτη μυστήρια ἀποκαλύπτει, αὕτη ἀληθείας διδάσκει, αὕτη ἔναυλον τῇ καρδίᾳ τὸν θεῖον λόγον ποιεῖ... αὕτη τοῖς ἀγγέλοις συνάπτει, αὕτη θεοεἰκελον τὸν ἄνθρωπον ἐμφαίνει, αὕτη πρὸς τὸ θεῖον ἀνάγει, αὕτη τὸ θεῖον προσοικειοῦται»¹⁷.

Ὅμως τὴν ἀγάπη του πρὸς τὸν Μοναχισμό φανέρωσε κυρίως μὲ τίς, διὰ μέσου πολλῶν κόπων καὶ δυσκολιῶν, προσπάθειές του νὰ ἰδρῦσῃ τὴν γυναικεία Ἱ. Μονὴ τῆς Ἁγίας Τριάδος Αἰγίνης. Κατὰ τὸν μακαριστὸ γέροντά μας, π. Γεώργιο Καψάνη, «ὁ ἅγιος Νεκτάριος, χάριν τῶν ἀσήμων καὶ ὀλιγογραμμμάτων γυναικῶν πού ἐπεθύμουν νὰ μονάσουν, ἐγκατέλειψε τὴν ἐν Ἀθήναις ἄνετο διαμονή, τίς ἀρχιερατικὲς παραστάσεις καὶ ἱεουργίες καὶ τὸ κήρυγμα,

¹⁶ Νεκταρίου Κεφαλαῖ, Μητροπ. Πενταπόλεως, Ἰαπαντα, τόμ. Ε', «Τὸ γνῶθι σαυτόν», ἔκδ. Ἱ. Μονῆς Ἁγ. Τριάδος, Ἱ. Μητροπ. Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης, Ἀθῆναι 2011, σελ. 437-439.

¹⁷ Τίτου Ματθαϊάκη, Ὁ ἅγιος Νεκτάριος Κεφαλαῖς..., ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 187-189.

ἀκόμη καί αὐτή τήν προσφιλῆ του θεολογική συγγραφή, γιά νά ἀναλάβῃ τήν διαποίμανσί τους. Ἡ ἀπόφασις αὐτή τοῦ ἁγίου Νεκταρίου πηγάζει ἀπό τήν ἐκτίμησί του πρὸς τόν μοναχισμό ὡς ὁδοῦ πρὸς τήν χριστιανική τελειότητα, ἀπό τήν χριστομίμητο ἀγάπη του, ἀλλά καί ἀπό τήν βαθυτάτη ταπεινώσι του»¹⁸.

Ὁ ταπεινὸς Γέρων Δανιήλ τῶν Κατουνακίων, ὡς διακατεχόμενος ἀπὸ τήν ἴδια ἀγάπη πρὸς τόν Μοναχισμό, χαιρετίζει τό γεγονός αὐτό τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἱερᾶς Μονῆς μέ πολύ θερμά λόγια σέ Ἐπιστολή του πρὸς τίς μοναχές της: «Ποία, παρακαλῶ, φιλόθεος ψυχὴ βλέπουσα παραδόξως ἐν τῇ σημερινῇ περὶ μοναχικοῦ βίου ψυχραίμῳ γενεᾷ ὄμιλον ἐνθέων παρθένων γυναικῶν, ἀγωνιζομένων πρὸς ἐξάσκησιν τῆς ἀρετῆς καί ἀγγελικῆς, οὕτως εἰπεῖν, πολιτείας νά μή θαυμάσῃ καί δοξάσῃ τόν Πανυπεράγαθον Κύριον;... Ὑπὸ τό κράτος τοιαύτης πνευματικῆς χαρᾶς διατελῶν ὁ ταπεινὸς ὑποφαινόμενος, καθῆκον ἱερώτατον ἐθεώρησα, ὅπως δι' ἐπιστολῆς μου διαβιβάσω τῷ Σεβασμιωτάτῳ ὑμῶν καί ἐμοί Πνευματικῷ Πατρί καί Δεσπότη τὰς συγχαρητηρίου μου ἐπευχᾶς, εὐχόμενος ὑμῖν τήν ἐπίτευξιν πάσης θεοειδοῦς ἀρετῆς, εἰς ἣν ἀφικνοῦνται ὅσοι διὰ τοῦ μοναχικοῦ πολιτεύματος ἐξασκήσουσιν ἀπλανῶς τήν ἀγγελικὴν ταύτην πολιτείαν»¹⁹.

δ. Ἀμοιβαία ἐν Χριστῷ ἀγάπη

Ἡ χριστομίμητος ἀγάπη τοῦ ἁγίου Νεκταρίου πρὸς πάντα ἄνθρωπον δέν ἦτο δυνατόν νά μή ἐκφρασθῇ καί πρὸς τόν φίλον του, τόν ὄσιο Δανιήλ, ὅταν αὐτός περιέπεσε στήν προαναφερθεῖσα θλίψι, λόγω ἐξαπατήσεώς του ἀπὸ τόν ἐμφανισθέντα ὡς ἐκδότην τῶν Χρυσοστομικῶν. Δέν ἀρκέσθηκε μόνο στήν ἀποστολή παραμυθητικῆς ἐπιστολῆς, ἀλλά ἐπιβαρυνθεὶς τήν δαπάνη, τοῦ ἀπέστειλε μέ φορτωτικὴ 13 μεγάλους τόμους τῶν ἔργων τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου.

Ἡ ἐκτίμησις πού ἔτρεφε ὁ ἅγιος Νεκτάριος πρὸς τόν ὄσιο Δανιήλ φάνηκε πολὺ περισσότερο, ὅταν θέλησε στό ἔργο τῶν χειρῶν του, στήν ὑπ' αὐτοῦ

¹⁸ Ἀρχιμ. Γεωργίου Καψάνη, «Ὁ ἅγιος Νεκτάριος ὡς πνευματικὸς πατήρ τῶν μοναχῶν», ἐν *Ἅγιος Νεκτάριος ὁ Πνευματικὸς...*, Πρακτικά Διορθοδόξου Ἐπιστημονικοῦ Συνεδρίου, ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 176-177.

¹⁹ Γέρ. Δανιήλ Κατουνακιώτου, *Ἀγγελικὸς Βίος*, ἔκδ. Μοναστικῆς Ἀδελφότητος Δανιηλαίων, Ἁγ. Ὅρος – Θεσσαλονίκη 1999, σελ. 123-124.

ίδρυθεῖσα Ἱερά Μονή, νά ὀρίση ὡς κατασταστικό της τούς σοφούς καθοδηγητικούς λόγους τοῦ ὁσίου Δανιήλ. Τοῦ ἔγραψε σχετικά: «Θέλετε μᾶς ὑποχρέωση μεγάλως, ἐάν εὐαρεστηθῆτε νά γράψητε λόγον τινά συνέσεως πνευματικῆς πρὸς τὰς παρθέτους πρὸς ἐνίσχυσιν αὐτῶν. Ἡ ὑμετέρα ἐπιστολή, ἡ ὑπὸ τῆς πράξεως καὶ θεωρίας ὑπηγορευμένη, ἔσται αὐταῖς, ἐστερημέναις τοιαύτης ζώσης διδασκαλίας, πνευματικὸν ἐντρύφημα καὶ ἀληθῶς στήριγμα πνευματικόν»²⁰. Καὶ ὁ ὁσιος Δανιήλ, ἂν καὶ θεωροῦσε τὸν ἑαυτό του ἀνάξιο γιὰ τὸ ἔργο αὐτό, ἀνταποκρίθηκε μὲ πολλή ἀγάπη στοῦ αἴτημα τοῦ ἁγίου Νεκταρίου καὶ ἀπέστειλε πρὸς τίς μοναχές τῆς Αἰγίνης τὴν περισπούδαστη ἐπιστολιμαία πραγματεία του «Περὶ Μοναχικῆς Κοινοβιακῆς Διατυπώσεως»²¹.

Ἀλλὰ καὶ ὁ ὁσιος Δανιήλ ἔτρεφε ἀπέραντη ἀγάπη καὶ σεβασμὸ πρὸς τὸν ἅγιο Νεκτᾶριο. Τοῦ γράφει σὲ μία ἐπιστολή του: «Μετά τῶν πνευματικῶν τέκνων μου θά μνημονεύωμεν ἐν ταῖς ταπειναῖς ἡμῶν πρὸς Κύριον ἐντεύξει τὸ Σεβάσμιον Αὐτῆς ὄνομα, ὅπερ θά ἀναφέρωμεν, οὐχὶ μόνον ὡς προστάτου καὶ κηδεμόνος, ἀλλὰ καὶ ὡς πνευματικοῦ ἡμῶν Πατρός καὶ Ποιμένος»²². Καὶ σὲ ἄλλη: «Μὴ δυνάμενοι ἄλλως ἀποτίσαι τὸν φόρον τῆς ὀφειλομένης εὐγνωμοσύνης ἡμῶν κατετάξαμεν τὸ θεοπεφλημένον Αὐτῆς ὄνομα ὅπως μνημονεύηται διαρκῶς φέρον τὰ πρωτεῖα, οὐχὶ μόνον ὡς Κτίτορος, ἀλλ' ὡς Πατρός ἡμῶν καὶ Καθηγουμένου, καὶ παρακαλοῦμεν, νά εἴσθε πλέον ἢ βέβαιος ὅτι ὁ καθ' ἡμᾶς Ἰ. Ναός εἶναι καὶ λέγεται ἐδικός Σας καὶ εἶθε! αἱ πατρικαὶ ὑμῶν εὐχαί, μᾶς διαφυλάττωσιν ἀπὸ παντός ἀνιαροῦ, καὶ λυτρωθῶμεν ἀπὸ τὰς πολυειδεῖς πάγας τοῦ ὀλεθρίου δράκοντος»²³.

Σὲ ἐπιστολή του πρὸς κάποιον λαϊκὸ, τὸν ὁποῖο εἶχε ἀποστείλει πρὸς ἐξομολόγησι στοῦ ἁγίου Νεκτᾶριο, τοῦ λέγει: «ὦ, τί Μέγας τῆς Ἐκκλησίας Πατήρ οὗτος! Πράγματι, ὡς ἄλλος Μέγας Βασίλειος Σᾶς προσηνέχθη καὶ ἀφοῦ

²⁰ *Δύο μεγάλες Μορφές τοῦ αἰῶνος μας...*, ἐνθ' ἄνωτ., «Ἐπιστ. 4 ἁγ. Νεκταρίου πρὸς Γέρ. Δανιήλ», σελ. σελ. 123-124.

²¹ *Δύο μεγάλες Μορφές τοῦ αἰῶνος μας...*, ἐνθ' ἄνωτ., «Ἐπιστολιμαία πραγματεία Περὶ Μοναχικῆς Κοινοβιακῆς Διατυπώσεως», σελ. 145-158.

²² *Δύο μεγάλες Μορφές τοῦ αἰῶνος μας...*, ἐνθ' ἄνωτ., «Ἐπιστ. 1 Γέρ. Δανιήλ πρὸς ἁγ. Νεκτᾶριον», σελ. 130.

²³ *Δύο μεγάλες Μορφές τοῦ αἰῶνος μας...*, ἐνθ' ἄνωτ., «Ἐπιστ. 4 Γέρ. Δανιήλ πρὸς ἁγ. Νεκτᾶριον», σελ. 141-142.

διά τῶν μελιρρύτων ἐπιστολῶν του Σᾶς ὠφέλησε... Σᾶς ὠκείωσε μετά τοῦ Θεοῦ»²⁴.

Ὅταν ἔμαθε τήν κοίμησι τοῦ ἁγίου Νεκταρίου ἀπέστειλε ἐπιστολή πρὸς τήν Γερόντισσα τῆς Ἱ. Μονῆς Ἁγίας Τριάδος μοναχή Ξένη, ὅπου μεταξύ ἄλλων λέγει καί τά ἐξῆς: «Βαθεῖα ὀδύνη καί ἀπερίγραπτος λύπη κατέλαβε τήν ταπεινήν μου ψυχὴν καὶ καρδίαν, ὅτε ἔμαθον τὸν θάνατον τοῦ ἀειμνήστου Ἁγίου Πατρός Σας Νεκταρίου... Ἄλλ' ὅτε ἀφίκετο πρὸς ἡμᾶς τὸ πνευματικὸν τέκνον ὁ Ἀθανάσιος Ἱερομόναχος καί μοί εὐηγγέλισε τά ἀδιαφιλονίκητα τεκμήρια τῆς ἁγιαστικῆς χάριτος, ἅτινα ἀπέδειξαν αὐτὸν ἄνδρα χαριτωθέντα παρά Θεοῦ, διότι ἐπιζῶντος ἐφρόντισε νὰ καθάρισι τὸ τριμερές τῆς ψυχῆς του καί νὰ ἀναδειχθῆ θεράπων Θεοῦ γνησιώτατος, τότε μεγάλως ἀνεκουφίσθην καί ἐδόξασα τὸν Πανάγαθον Κύριον, ὅστις τὸν ἀνέδειξεν Ἅγιον τῆς ἡμέρας καί θά φιμωθῶσι πολλῶν ἀσεβῶν στόματα»²⁵.

Δύο Ἅγιοι συνδεδεμένοι ἀγιοπνευματικῶς μεταξύ των, «έν ἐνί πνεύματι, μιᾷ ψυχῇ συναθλοῦντες»²⁶, πού, ἂν καί ἔζησαν τὸν περασμένο αἰῶνα, ἡ μαρτυρία τους παραμένει πάντοτε ἐπίκαιρη καί διαχρονική. Καί οἱ δύο σέ καιροὺς χαλεπούς ἔδειξαν μέ τὸ παράδειγμά τους καί τοὺς λόγους τους ὅτι Κύριος τοῦ κόσμου καί τῶν ἀνθρωπίνων δέν εἶναι ὁ «ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου»²⁷, ἀλλά ὁ Παντοκράτωρ Κύριος, καί μᾶς παρακινοῦν νὰ μὴ ταρασώμεθα ἀπὸ τίς ἐπώδυνες καί συνεχεῖς μεταβολές τῶν γηίνων πραγμάτων, ἀλλά νὰ διατηροῦμε ἀκλινῶς τὸ ὄμμα τῆς ψυχῆς μας προσηλωμένο στόν Θεό καί τίς ἐντολές Του. Ὁ ἓνας ἀπὸ τήν ἔρημο τοῦ Ἁγίου Ὅρους διαλαλεῖ: «Τοῖς ἐρημικοῖς, ἄπαυστος ὁ θεῖος πόθος ἐγγίνεται, κόσμου οὔσι τοῦ ματαίου ἐκτός»²⁸. Καί ὁ ἄλλος «ἐρχόμενος ἀπὸ τῆς θλίψεως τῆς μεγάλης»²⁹ τοῦ κόσμου ἐπαναλαμβάνει: «Ἐπὶ τὸν Κύριον ἐλπίδα πᾶς τις κεκτημένος, ὑψηλότερός ἐστι πάν-

²⁴ Δύο μεγάλες Μορφές τοῦ αἰῶνος μας..., ἐνθ' ἄνωτ., «Πρὸς Βασίλειον Φωκίωνα», σελ. 168.

²⁵ Δύο μεγάλες Μορφές τοῦ αἰῶνος μας..., ἐνθ' ἄνωτ., «Γέρ. Δανιήλ πρὸς τήν ἡγουμένην Ξένην...», σελ. 184.

²⁶ Φιλπ. α' 27.

²⁷ Ἰωάν. ιβ' 31.

²⁸ Παρακλητικὴ, ἤχος α', Ὁρθρος Κυριακῆς, Ἀναβαθμοί, β' τροπ. α' ἀντιφώνου.

²⁹ Πρβλ. Ἀποκ. ζ' 14.

των τῶν λυπούντων»³⁰. Σήκωσαν καί οἱ δύο μέ χαρά καί θεῖο ζήλο τόν «ἐλαφρόν ζυγόν» τοῦ Κυρίου, τηρήσαντες μέ ἀκρίβεια τίς θεῖες ἐντολές Του, καί ἀπέδειξαν τό αἰώνιο κῦρος τῆς προσκλήσεως τοῦ Χριστοῦ πρός πάντα ἄνθρωπον: «Ἄρατε τόν ζυγόν μου ἐφ’ ὑμᾶς καί μάθετε ἀπ’ ἐμοῦ, ὅτι πρᾶός εἰμι καί ταπεινός τῇ καρδίᾳ καί εὐρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν»³¹.

Καί στούς δύο ἀνεπαύετο ὁ Χριστός καί αὐτοί ἀνεπαύοντο ἐν τῷ Χριστῷ. Γί’ αὐτό καί ἦσαν πάντοτε πρᾶοι, ταπεινοί καί πλήρεις ἀγάπης. Αὐτή εἶναι καί ἡ μαρτυρία τους πρός τούς σημερινούς, ταραγμένους, συγκεχυμένους καί παραπαίοντας ἀνθρώπους: «Ἀγαπήσατε τόν Θεόν καί εὐρήσετε χάριν αἰώνιον· μηδέν προτιμήσητε τῆς ἀγάπης Αὐτοῦ»³².

³⁰ Παρακλητική, ἤχος δ’, Ὁρθρος Κυριακῆς, Ἀναβαθμοί, β’ τροπ. β’ ἀντιφώνου.

³¹ Ματθ. ια’ 29-30.

³² Τριώδιον, Δ’ Κυριακή τῶν Νηστειῶν (τοῦ ὁσίου Ἰωάννου τῆς Κλίμακος), Δοξαστικόν Ἐσπερινοῦ.